

“La professió està perdent el nord”

Acaba de publicar *Tell me no lies* (Jonathan Cape, 2004), una selecció indispensable d'articles d'investigació periodística. Els autors, ell mateix inclòs, tenen en comú la seva passió per la veritat, un fort sentit de la justícia i el coratge suficient per perseguir aquests objectius. Conegut pels seus reportatges de denúncia, John Pilger pertany a aquella rara espècie de reporters que no tem qüestionar el poder establert. Des de la guerra del Vietnam fins a l'ocupació de l'Iraq, el seu periodisme exposa els abusos dels governs, l'escandalosa complicitat de la premsa i serveix d'altaveu al sofriment humà.

JUDITH MORA

John Pilger no amaga el seu compromís amb el món. És un home d'esqueres en el sentit tradicional, compromès amb els desfavorits i crític amb l'autoritat. El seu periodisme honest li ha reportat guardons i l'admiració de molts, però també les crítiques d'alguns col·legues que l'acusen de veure la realitat en termes de blanc i negre.

Dotat d'un envejable esperit de lluita, aquest australià d'aparença seriosa combina la feina a la premsa escrita i audiovisual amb la participació a manifestacions i conferències. Una de les seves últimes intervencions va ser al Fòrum Social Europeu celebrat a Londres, quan va denunciar, una vegada més, la relació entre l'imperialisme i els mitjans de comunicació. L'entrevista amb *Capçalera* s'ha dut a terme gràcies al correu electrònic.

■ Per què va decidir fer un llibre d'aquestes característiques en aquest moment?

■ Vaig pensar que *Tell me no lies* era un llibre necessari en aquest moment, perquè la professió està perdent el nord. El mateix concepte “mitjans de comunicació” s'està convertint en sinònim de “control de la informació”. De fet, *media* és el terme que utilitza el Pentàgon, que considera els mitjans com un component important del seu arsenal. La paradoxa és que “els mitjans” no han estat mai tan poderosos com ara, ni el periodisme ha estat més important, però aquest poder és subvertit per aquells que haurien de ser els seus adversaris naturals: l'Estat, els interessos creats i les forces contra la humanitat i antidemocràtiques. Volia que *Tell me no lies* servís un doble propòsit: celebrar i rendir tribut al millor de la nostra professió, oferint així inspiració als periodistes joves; i presentar un *j'accuse* contra aquelles forces i els seus col·laboradors que estan pervertint la mateixa noció de periodisme com a agent públic de defensa de la veritat.

■ Com a periodista de 31 anys, sento que la professió està perdent el nord. La pretesa imparcialitat sovint es tradueix en una adopció de la línia oficial, mentre que

qüestionar el poder o mostrar-se'n crític es considera ser tendenciós. Són la majoria de periodistes víctimes de la propaganda de l'Estat? Com podem combatre-la?

John Pilger, en una imatge d'arxiu, durant una visita a Barcelona. Foto: Xavier Gómez.

■ El que jo sé és que molts periodistes no són conscients de la influència subliminal que sobre ells exerceixen l'Estat i certes "veritats absolutes". Ens entrenen per fer "bandera" de la imparcialitat, sense tenir en compte que aquest concepte fa molt de temps que va ser usurpat per les forces del poder establert i s'ha convertit en un codi per sancionar la perspectiva de l'Estat. Quan t'acusen de no ser imparcial, pots jugar-t'hi el que vulguis que el que realment volen dir és que estàs sent desobedient i sobrepasant els límits acceptables. Pel que fa a la "tendenciositat", és curiós que la que mai es discuteix és la que presenten la majoria dels mitjans de comunicació, a favor de l'Estat, les institucions i els interessos del poderosos.

«Els millors periodistes informen des de baix cap amunt i no des de les alçades»

■ Quina hauria de ser la relació entre la nostra feina i les nostres idees polítiques? És legítim que un periodista vulgui "canviar el món", o s'hauria de limitar a informar dels canvis?

■ Un periodista pot tenir idees polítiques i al mateix temps explicar la veritat. Per què no? Si ets testimoni d'alguna cosa que va contra la teva ideologia, també n'has d'informar. A més, el periodisme, com qualsevol altra cosa, és polític en si mateix, ja que s'ocupa de la humanitat i de la seva experiència. No es tracta de fer informes empresarials per a aquells que intenten controlar la humanitat. Els primers periodistes van ser veus de la gent corrent: van lluitar pel poble, van ser empresonats i alguns fins i tot van perdre-hi la vida. Així és com, fa 400 anys, es va guanyar la llibertat d'expressió. Els millors periodistes informen des de baix cap amunt i no des de les alçades.

■ Tinc la sensació que, amb contades excepcions, la informació que ens arriba sobre l'Iraq reflecteix només una versió de la història, la de les forces d'ocupa-

ció. Com podem els periodistes, i la gent en general, oposar-nos a aquesta situació?

■ L'Iraq és el major escàndol polític dels nostres temps. Una superpotència va atacar, sense provocació, un país indefens. Segons un estudi comparatiu publicat a la revista mèdica britànica *The Lancet*, més de cent mil persones n'han resultat mortes. Els mitjans de comunica-

«S'ha de qüestionar el sistema de forma intel·ligent, navegant pel sistema, actuant de forma col·lectiva»

ció han jugat un paper clau en tot això. Las mentides per justificar l'atac han estat canalitzades i amplificades per la premsa i mitjans audiovisuals "lliures", la funció dels quals hauria hagut de ser justament la contrària: qüestionar i exposar les mentides, no propagar-les i legitimar-les. Hi ha un corrent d'opinió als Estats Units, entre els principals periodistes "dissidents", que diu que si els mitjans de comunicació del país haguessin fet la seva feina i haguessin dit la veritat, l'atac no s'hagués produït, i totes aquelles vides no s'haurien perdut. Això és un crim des de qualsevol punt de vista. I els periodistes que, d'una manera o altra, n'han estat còmplices, també n'han d'aprendre la lliçó. El perillós món en què vivim és el resultat de la violenta imposició de l'imperialisme durant el segle XX. El terrorisme d'Al Qaida és una minúcia comparat amb el terrorisme de les forces estatals.

■ Quin hauria de ser el rol de la BBC o de qualsevol cadena pública?

■ Ser totalment independent de l'Estat i explicar la veritat, per terrible que sigui.

■ Governants com Bush i Blair fan la impressió d'actuar segons els seus propis interessos i ignoren l'opinió pública quan no s'ajusta a aquests. Quin creu que són els seus veritables objectius?

■ Això no és cap misteri. Només cal llegir la història. Els Estats Units i Gran Bretanya són estats imperialistes i violents. L'Orient Mitjà és "seu", i volen que ho segueixi sent.

■ La guerra contra el terror i el suposat xoc de cultures entre l'Islam i Occident s'utilitzen com a pretextos

per atacar les nostres llibertats. Hi ha qui parla d'un nou feixisme. Vostè com veu el futur?

■ No hi ha cap guerra contra el terror. L'únic que hi ha és una campanya de dominació, que se serveix dels pretextos del terrorisme i la por. Si ho permetem, els preuats guanys de la socialdemocràcia des de 1945 seran subvertits i es perdran. Repeteixo, "si ho permetem". Espanya és el nostre exemple. Tu anomenes el feixisme. Els espanyols saben molt bé el que és el feixisme, tant en la seva versió violenta com en la corporativa. Potser és per això que la majoria d'espanyols no va permetre que el seu últim Govern se'n sortís amb les seves mentides. Van demostrar que nosaltres –el poble– quan volem som tan poderosos com l'Estat.

■ Ens diuen que la mort d'Arafat ofereix una oportunitat única per reactivar l'estancat procés de pau a l'Orient Mitjà. Què hi ha de veritat darrere la propaganda?

■ La mort d'Arafat proporcionaria una oportunitat si els poderosos ho permetessin, però no serà així. Volen la pau de la submissió, no la pau de la justícia. Palestina és la clau d'una pau per a tothom, i la gent decent de tot arreu, al marge de la seva religió, hauria de donar suport al fet que es faci justícia amb els palestins.

■ Un periodista ha de ser famós per poder qüestionar el sistema sense perdre la feina?

■ També pots perdre la feina si ets un periodista famós! A mi m'ha passat. S'ha de qüestionar, no hi ha alternativa. Però s'ha de fer de forma intel·ligent, navegant pel sistema, actuant de forma col·lectiva.

■ Quina és la seva evolució com a periodista? Ha canviat molt de manera de pensar?

■ El meu periodisme parteix d'una educació que respectava els més desafortunats i celebrava la justícia. Després va evolucionar a partir de les meves experiències com a reporter, que em van permetre veure un món molt diferent al que jo coneixia. Amb el temps, vaig entendre també que el sofriment de la gent no és obra de Déu, sinó la conseqüència de plans deliberats i de certes polítiques. Em va semblar de vital importància informar sobre això.

John Pilger (1941, Sidney) és un periodista i escriptor conegut pels seus treballs de denúncia. La seva duresa es dirigeix tant als governs que han realitzat la guerra d'Iraq com als responsables del maltracte dels aborígens a la seva Austràlia natal. Els seus reportatges s'han publicat en mitjans de comunicació de tot el món. Corresponsal de guerra a Vietnam, Cambodja, Egipte, Índia i Orient Mitjà, entre altres conflictes, acumula més d'una vintena de premis entre els quals destaquen un Emmy i un atorgat per Reporters Sense Fronteres. Autor de diversos llibres, el darrer treball és *Tell me no lies*.